

การประชุมเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาบ้านวัดจันทร์ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่

25 มิถุนายน 2547

ผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 9 คน ประกอบด้วยเกษตรกรบ้านเด่น 8 ราย และเกษตรกรบ้านจันทร์ 1 ราย

กลุ่มผู้เลี้ยงปลาในต.บ้านจันทร์ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเด่น บ้านจันทร์ และบ้านหนองเจ็ดหน่วย ประกอบไปด้วย 5 กลุ่ม รวมมีสมาชิกทั้งสิ้น 56 ราย (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้เลี้ยงปลา และจำนวนสมาชิกใน ต.บ้านจันทร์ 3 หมู่บ้าน

หมู่บ้าน	กลุ่มที่	จำนวนสมาชิก (คน)
บ้านเด่น	1	13
	2	7
	3	10
	รวม	30
บ้านจันทร์	1	5
	2	5
	รวม	10
บ้านหนองเจ็ดหน่วย	1	9
	2	7
	รวม	16
รวมทั้งสิ้น		56

ระบบการปลูกข้าว

การปลูกข้าวของปกาเกอญอในปัจจุบันไม่มีระบบไร่นาหมุนเวียนแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่นาเป็นของตัวเอง ปลูกข้าวไร่ (ข้าวเหนียว) เป็นหลักเพื่อบริโภคภายในครัวเรือน ในรายที่ไม่พอจะใช้ระบบยืมข้าวจากเพื่อนบ้าน โดยยืม 10 หมื่น คั้น 11 หมื่น เป็นต้น เกษตรกรมีที่ดินเพื่อการเกษตรมากกว่า 1 แปลง ใช้ในการเพาะปลูกไม้ผล ได้แก่ พลับ และผล้ม เป็นหลัก และปลูกผักในฤดูแล้ง

ในช่วงเดือนมิถุนายน 2547 เกษตรกรส่วนใหญ่ได้เตรียมแปลงปลูกแล้วแต่ยังไม่ได้ปลูก คาดว่าจะเริ่มประมาณต้นเดือนกรกฎาคม อาจมีบางรายที่สามารถปลูกได้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน เนื่องจากปีนี้ปริมาณน้ำฝนมาก ซึ่งที่ผ่านมาหากปลูกข้าวช้าประมาณปลายเดือนกรกฎาคม ผลผลิตข้าวจะลดลงประมาณร้อยละ 30 โดยปกติเกษตรกรจะปลูกข้าวไม่เกินวันที่ 20 กรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงที่ถือว่ายังให้ผลผลิตดี เกษตรกรจะใช้กล้าที่มีอายุแตกต่างกันแล้วแต่พื้นที่ เช่น บริเวณห้วยฮ้อ (โครงการหลวง) จะใช้กล้าอายุ 50-60 วัน ซึ่งหากใช้กล้าอ่อนในใบจะเยอะ

ข้าวในปัจจุบันมีผลผลิตมากขึ้น เนื่องมาจากการพัฒนาแหล่งน้ำ และการปรับปรุงการผลิต เช่น การใส่ปุ๋ย ซีวีวีซีควาย มีการดูแลมากขึ้น ฟางข้าวที่เหลือส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายให้กับผู้ปลูกกระเทียมในจ.แม่ฮ่องสอน

ปริมาณข้าวบริโภคในครัวเรือน

เกษตรกร	พอ	ไม่พอ
สาเล่พอ	✓	
สาทอ	✓	
จ่อดี	✓	
สุรชัย	✓	
โจวา	✓	
เจาะพีรี		✓
สาเซอ		✓
เจาะเตือะ		✓
วิชาญ		✓
วิรุณ		✓
จอพอสอ		✓
วีระ	✓	
ชอชีกา		✓
เหล่อง	✓	
จันทรชัย		✓
จันทรดีบ	✓	
ดำรง	✓	
ตาชิลเอะ		✓
สิทธิพล	✓	
พาเดาะเซ	✓	
บัวขาว	✓	
สมเกียรติ	✓	
พรสวรรค์		✓
สุจา	✓	
ทอหนี่เซ	✓	
เจือนคำ	✓	
สมแดง	✓	
สมคิด	✓	
สมนึก		✓
อุทัย	✓	
ดุสิต	✓	
รวม	21	11

การใช้ประโยชน์จากบ่อน้ำของเกษตรกรที่เข้าร่วมประชุม

เกษตรกร	ปลา				การเลี้ยงสุกรบนบ่อ ปลา (จำนวนตัว)	การเพาะปลูกหน้าแล้ง	
	บ่อปลา	ชนิดของปลา	ชนิดของอาหาร	การใช้ประโยชน์		ผัก	ไม้ผล
วีระ	จับกินได้เรื่อยๆ	ทับทิม (โตช้ามาก)	ปล่อยให้หาอาหารตามธรรมชาติ ปล่อยให้ปลวกบ้างบางครั้งและให้อาหารเสริมตอนยังเล็ก	บริโภคในครัวเรือน	-	-	✓
วิรุณ	ปริมาณปลาน้อย	นิล ไน	ซีหมู ปลวก	บริโภคในครัวเรือน	3	✓	✓
อุทัย	4 บ่อ น้ำแห้ง 2 บ่อ ปลาน้อย แต่ตัวโต	นิล ไน ตะเพียน	ปลวก ซีวัว	บริโภคในครัวเรือน	-	-	✓
สมคิด	น้ำดี มีการใช้น้ำห้วย ระบายน้ำเข้า-ออก จากบ่อ	บ่อ 1: ปลาทับทิม บ่อ 2: ปลาตุก	เศษผัก อาหารเสริม ปลวก	ขายประมาณร้อยละ 20	-	ปลูกผักโครงการ หลวงตลอดทั้งปี	✓
จพอสอ	2 บ่อ น้ำแห้ง 1 บ่อ	นิล ตะเพียน	ปลวก เศษผัก	บริโภคในครัวเรือน	-	-	✓
จันทร์ชัย	น้ำแห้งตั้งแต่ปลาย เดือนเมษายน		ปลวก และเศษผัก บางครั้ง	บริโภคในครัวเรือน	-	-	✓
เหล่งเง	น้ำดี อยู่ใกล้สมคิด	นิล ไน ทับทิม	เศษผัก ปลวก	บริโภคในครัวเรือน	-	-	✓
จีเจ๊ะ (พ่อของโจวา)	น้ำแห้งตั้งแต่เดือน มีนาคม		ปลวก เศษผัก ซีหมู	ขายได้ 2 ครั้ง รวม 7 กก.	-	-	✓
จ่อดี	มีปลาตลอด	นิล ไน ปลาตุก	ซีหมู ปลวก เศษผัก	บริโภคในครัวเรือน	1	มะเขือ	✓

การเลี้ยงปลา

สถานการณ์การเลี้ยงปลาปัจจุบันของเกษตรกรรายบุคคล

วิริยะ ระยะเวลาเป็นช่วงที่ไม่มีน้ำ ยกเว้นบางบ่อที่ยังมีน้ำซึมมาจากใต้ดิน ปลาส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาทับทิม ซึ่งพบว่า มีการเจริญเติบโตช้า และมีปริมาณน้อย เนื่องจากการเลี้ยงแบบธรรมชาติ มีการให้อาหารปลาน้อยครั้ง ในการปล่อยปลาครั้งต่อไปจะเปลี่ยนพันธุ์ปลามาเป็น ปลาดุก ซึ่งคาดว่าจะมีการเจริญเติบโตที่ดีกว่า สามารถปล่อยเลี้ยงตามธรรมชาติได้

วิรุณ หลังจากปล่อยปลาชุดแรกเมื่อ 2 ปีที่แล้ว ปัจจุบันยังไม่มีการปล่อยเพิ่มเติม และยังมีปลาบริโภคในครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง แต่ในช่วงนี้งดจับปลาเนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูวางไข่

อุทัย ในระยะแรกที่เข้าร่วมโครงการมีบ่อปลา 2 บ่อ จนในปัจจุบันขยายเป็น 4 บ่อ และมีบ่อแห้ง 2 บ่อ อีก 2 บ่อ ยังพอมีปลาเหลืออยู่บ้าง

สมคิด มีบ่อปลา 2 บ่อ อยู่ในบริเวณเดียวกัน บ่อแรกปล่อยปลาทับทิม ส่วนบ่อที่สองปล่อยปลาดุก เป็นบ่อที่ชาวบ้านลงความเห็นว่าเป็นบ่อที่ดี เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำ มีน้ำดี สามารถใช้น้ำจากห้วยระบายน้ำเข้า-ออกบ่อปลาได้สะดวก

จอพอสอ มีบ่อปลา 2 บ่อ มีน้ำ 1 บ่อ และแห้ง 1 บ่อ มีปลาบริโภคเรื่อยๆ แต่ยังคงคิดว่าไม่อยู่ตัว เนื่องจากมีปริมาณน้อย และจะปล่อยเพิ่มในช่วงฤดูฝน

จันทร์ชัย น้ำแห้งตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน รอฝนแล้วจึงจะปล่อยปลาใหม่ พันธุ์ปลาที่จะปล่อยคาดว่าจะ เป็นปลาดุกที่ซื้อจากพ่อค้า

เหล่งเง มีบ่อปลาอยู่บริเวณใกล้กับบ่อของสมคิด มีการขยายบ่อให้กว้างกว่าเดิม และมีการระบายน้ำดี สามารถเลี้ยงปลาทับทิมได้ดี

โจวา น้ำแห้งตั้งแต่เดือนมีนาคม เนื่องจากไม่ได้ใช้น้ำจากห้วย ต้องรอน้ำในช่วงฤดูฝน

จ่อตี มีปลาตลอด

แหล่งพันธุ์ปลา

- ออป. ห้วยอ้อ (อ่างห้วยอ้อ) เป็นอ่างเก็บน้ำภายในชุมชน มีชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์ในการหาปลาเพื่อบริโภคเป็นประจำ ชนิดของปลาส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลานิล
- ประมง / โครงการหลวง การขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวง ชาวบ้านต้องเสนอเป็นโครงการ มีโอกาสที่จะได้สูง แนวทางการส่งเสริมจะคัดเลือกจากบ่อที่มีความมั่นคง มีน้ำตลอดปี ปัจจุบันโครงการหลวงห้วยงูได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งอนุบาลพันธุ์ปลา ปลานิล และปลาไน
- พ่อค้าที่ขึ้นไปขายปลาข้างบน พันธุ์ปลาส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาดุก ปลาทับทิม

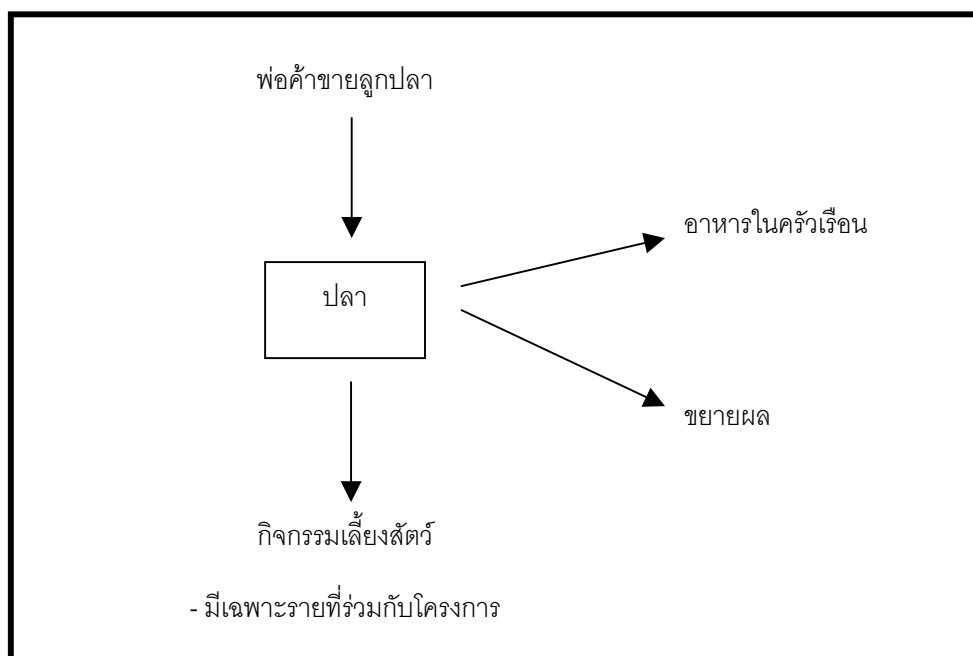
ระดับความสมบูรณ์ของบ่อปลา

สมศักดิ์	↑	ดี	น้ำดี มีการระบายน้ำตลอด
เหลือเง			
วิรุณ		อยู่ตัว	มีปลาบริโภคในครัวเรือนตลอดเวลา ไม่ ต้องเพิ่มเติมปริมาณปลา แต่น้ำยังมี ปัญหา
เจาะดี			
อุทัย			
วีระ		แห้ง	ปริมาณปลาน้อย ต้องมีการเพิ่มเติม พันธุ์ปลา
จอบพอส			
จันทร์ชัย		แห้ง	ต้องรอฝน ถึงจะปล่อยพันธุ์ปลาใหม่
โจวา			

ปัญหา

- ปลาที่เลี้ยงตามธรรมชาติจะโตช้า
- ฐ / ขโมย ทำให้ปริมาณปลาในบ่อลดลง

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การขยายผล

มีการขยายบ่อเพิ่มเติมทั้งในรายที่เข้าร่วมโครงการ และไม่เข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่บ้านเด่น 4 ราย และบ้านจันทร์ มากกว่า 10 ราย การขยายตัวในปี 2547 มีมากกว่าในปี 2546 วัตถุประสงค์ของการขยายบ่อ เพื่อเป็นแหล่งเก็บ

น้ำในพื้นที่นา (พัฒนาแหล่งน้ำ) ซึ่งทำให้ทำนาได้เร็วขึ้น สามารถเพาะปลูกผักในช่วงฤดูแล้ง และเลี้ยงปลาเพื่อเป็นอาหารให้แก่ครัวเรือนได้

แนวทางการปรับปรุง

ในรายที่น้ำแห้งจะรอปปล่อยพันธุ์ปลาในช่วงฤดูฝน เมื่อบ่อเริ่มมีน้ำ

ปริมาณน้ำในบ่อปลาของเกษตรกรแต่ละราย

กลุ่ม	รายชื่อเกษตรกร	ปริมาณน้ำ	กลุ่ม	รายชื่อเกษตรกร	ปริมาณน้ำ
2	ชอชีกา	แห้ง	บ้านจันทร์ 1	อุทัย	แห้งบางบ่อ
	เหล่เอง	ดี		ดุสิต	ดี
จันทร์ชัย	ดี	เจริญ		แห้ง	
จันทร์ตีบ	แห้ง	ทาวะสี		แห้ง	
ดำรง	ดีมาก	สุวรรณ		แห้ง	
สิทธิพล	แห้ง	บ้านจันทร์ 2		ประเทือง	ไม่แน่ใจ
ท่าชีเลอะ	ดี		มีง	ไม่ค่อยมีน้ำ	
	พาเดาะเซ		ดี	สมศักดิ์	ไม่แน่ใจ น้ำอาจ
	บัวขาว		แห้ง	พาเสียพอ	จะแห้งไม่ค่อย
	สมเกียรติ		แห้ง	เลี้ยวซ้าย	พอ
	พรสวรรค์		ดี		
	สุจา	แห้ง			
	ทอลิเซ	แห้ง			
	เรือนคำ	ดี			
	สมแดง	แห้ง			
	สมคิด	ดีมาก			
	สมนึก	แห้ง			

การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอก

เกษตรกรส่วนใหญ่ติดต่อขอความช่วยเหลือจากโครงการหลวง หน่วยงานภายในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทน้อยมากในการพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่น งบประมาณที่ได้ประมาณ 2 ล้านบาทใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก ยังไม่มีการจัดสรรเพื่อการพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเห็นว่าหน่วยงานของโครงการหลวงให้การช่วยเหลืออยู่แล้ว